

(مقاله مروری)

نقش اخلاق اجتماعی بر امنیت اجتماعی و عمومی

دکتر سیدرضا صالحی امیری، علی کریمی خوزانی*

گروه مدیریت فرهنگی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

(تاریخ دریافت: 94/1/15 تاریخ پذیرش: 94/3/19)

چکیده

زمینه: توجه به اخلاق نه تنها با مسائل اعتقادی و باورهای ارزشی و دستورهای دینی مرتبط است، تکلیفی شرعی، و اعتقادی الهی است؛ بر این اساس توجه به این مفهوم در غالب مطالعه به عنوان متغیر مستقل در عرصه نظریه‌پردازی مخصوصاً در موضوعات اجتماعی همانند امنیت از ضرورت و اهمیت خاصی برخوردار است. به همین منظور در این تحقیق به دنبال مطالعه و بررسی نقش اخلاق اجتماعی بر دو مفهوم امنیت اجتماعی و امنیت عمومی هستیم.

نتیجه‌گیری: در خصوص ارتباط اخلاق با امنیت اجتماعی، هم رفتار فضیلت‌گونه و هم رفتار مشارکت‌گرایانه اخلاق که در قالب اخلاق شهروندی مطرح می‌شوند دارای نقش است. در خصوص ارتباط اخلاق با امنیت عمومی، شرم و حیا به عنوان یک مفهوم اخلاقی و احساس گناه به عنوان یک مفهوم مذهبی-اخلاقی در قالب رفتارهای فضیلت‌گرایانه اخلاقی در کاهش جرم و جنایت و به نوعی ارتقاء سطح امنیت عمومی نقش دارد.

کلید واژگان: اخلاق اجتماعی، اخلاق شهروندی، امنیت اجتماعی، امنیت عمومی

سرآغاز

بررسی تأثیر اخلاق بر مقولات مختلف اجتماعی پیردازد از اهمیت و ضرورت بسیاری برخوردار است. از طرف دیگر برای ارائه الگوهایی برای کارآمدتر شدن وضعیت امنیت (عینی و ذهنی) در یک جامعه این سؤال مطرح است که آیا برای تأمین و تحقق امنیت در اجتماع و برای اجتماع، آیا اخلاق می‌تواند به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شود و یا خیر. بر این اساس مطالعه و بررسی تأثیرگذاری اخلاق بر امنیت می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. در این تحقیق، تأثیر اخلاق اجتماعی بر امنیت اجتماعی و عمومی به‌عنوان موضوعات مهم جامعه بررسی می‌شود، هم چنین مؤلفه‌های اخلاق اجتماعی که بر امنیت اجتماعی و امنیت عمومی تأثیرگذار نیز مشخص می‌شوند.

تحقیقات بسیاری که در خصوص اخلاق انجام شده، به اهمیت وجود اخلاق در زندگی اجتماعی اشاره دارد و نشان می‌دهند که انسان، جامعه‌ای را که با ضوابط اخلاقی حفاظت و هدایت می‌شود، دلپذیر می‌یابد(1). اخلاق از ضروری‌ترین نیازهای جامعه انسانی است و بسیاری از مشکلات فردی و اجتماعی ریشه اخلاقی دارد به همین دلیل اصلاح اخلاق زیربنای اصلاح جامعه دانسته می‌شود(2). براین اساس به نوعی آن‌را حلقه گم‌شده بسیاری از نظریات و تئوری‌ها در نظر گرفته می‌شود که در صورت شناخت تأثیرگذاری آن بر مقولات اجتماعی، می‌تواند بیش از پیش مورد استفاده قرار گیرد. لذا انجام تحقیقاتی که به

* نویسنده مسؤل: نشانی الکترونیکی: alikarimikhozani @ gmail.com

همچنین از نقطه نظر مفهومی، امنیت اجتماعی و عمومی از منظر اخلاق آسیب‌شناسی می‌شود.

اخلاق اجتماعی

اخلاق اجتماعی¹ مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای هستند که نسبت به فرد، اموری بیرونی و مستقل تلقی می‌شوند. در جریان جامعه‌پذیری برای او درونی می‌گردند و به صورت جزئی از شخصیت او در می‌آیند و در نهایت رفتار فرد را در جامعه تعیین می‌کنند و به‌عنوان اخلاق اجتماعی محسوب می‌شوند. بر اساس تعریف فوق، اخلاق اجتماعی، حوزه‌ای از فرهنگ عمومی یک جامعه را تشکیل می‌دهد که شامل عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی هستند (3). اخلاق مجموعه‌ای از اصول و قواعد رفتاری است که به گونه‌ای داوطلبانه از سوی فرد پذیرفته می‌شوند و با درونی شدن در وجود او، نوع نگرش فرد به جامعه و دیگر انسانها را تعیین می‌کنند و باعث بروز رفتارهای اخلاقی می‌گردند و در صورت سرپیچی از این اصول و قواعد احساس شرمساری در وجدان فرد پدیدار می‌شود (4). اخلاق اجتماعی دارای دو بعد است که عبارت است از:

● **بعد رفتار فضیلت‌گونه**²: رفتارهای ارتباطی به خوب و بد متصف می‌شود یعنی آنها یا اخلاقی و فضیلت‌آمیزند و یا غیر اخلاقی و رذیلت‌آمیز (5). اگرچه می‌توان قید مبتنی بر رعایت حقوق طرف ارتباط را اخذ فضیلت‌آمیز بودن در تعریف اخلاق دانست بر این بنیاد رفتارهایی که موجب تضییع حقوق طرف ارتباط شوند غیر اخلاقی اند (6). قداما پسندیده بودن از نظر شرع و عقل را ملاک تقسیم‌بندی رفتارهای اخلاقی، به خوب و بد و ترازوی سنجش نیکی رفتار و زشتی آن می‌دانند. بر مبنای تحلیل جدید، ملاک تمایز رفتار خوب و بد، حقوق فرد طرف ارتباط است که شامل حقوق طبیعی (نه وضعی و قراردادی) می‌گردد. مانند حق احترام، حق آزادی و حق حریم خصوصی. این ملاک در تمایز رفتار خوب و بد کارآمد، سنجش‌پذیر و جهان شمول است و نسبت به همه نظام‌های اخلاقی و عرصه‌های مختلف زندگی کاربرد دارد و همچنین منطبق با آموزه‌های دینی است. در این بین راستگویی³ و درستکاری⁴ - صداقت و امانت - دو اصل اساسی است که سایر ارزش‌های

اخلاقی از آن دو ناشی می‌شود (7). فرد اخلاقی در تعقیب منافع خود، آسیبی به جامعه وارد نمیزند و خط قرمز منفعت طلبی‌ها و خودخواهی‌هایش خسران سایر افراد و جامعه است.

● **بعد رفتار مشارکت‌گرایانه**⁵: حضور در عرصه مشارکت اجتماعی، حضوری فعالانه، با انگیزه، فارغ از الزامات و تعیین‌های تحمیلی است. از این رو می‌توان گفت مشارکت اجتماعی، مشارکتی است که آگاهی، داوطلبانه بودن و غیرحکومتی بودن از خصایص عمده آن است (8). بنابراین مشارکت اجتماعی عبارت است از کنش اجتماعی داوطلبانه معطوف به منافع متقابل یا خیر جمعی (9). این مفهوم که بعدی جدید از اخلاق شهروندی⁶ نیز محسوب می‌شود به عنوان یکی از ابعاد جدید اخلاق اجتماعی دارای سابقه طولانی است. در اندیشه افلاطون، سلامت و امنیت مدینه فاضله به حضور موثر و آگاهانه اعضا و شهروندان در عرصه زندگی بستگی دارد (10). در نظام تربیتی اسلامی نیز، فرد علاوه بر داشتن اختیار و آزادی، در برابر جمع نیز احساس مسئولیت می‌کند (11). آیین اسلام، براساس قرآن مجید، مؤمن را کسی توصیف می‌کند که امر به معروف و نهی از منکر می‌کند. اسلام اصل لزوم زندگی اجتماعی و مسئولیت اجتماعی و مسئولیت مشترک افراد بشر را از بدیهیات می‌شمارد (12). مسئولیت اجتماعی به مفهوم ایجاد تعهدات شخصی در ارتباط با اجتماع است (8).

امنیت اجتماعی

واژه‌های انگلیسی سوسایتال سکوریتی⁷، کامینیوتی سکوریتی⁸ و سوشال سکوریتی⁹ در فارسی امنیت اجتماعی ترجمه می‌شوند. ترجمه مناسب برای سوشال سکوریتی، تأمین اجتماعی است و در واقع حکایت از حفظ فرد در مقابل خطراتی است که از زندگی جمعی همانند بیکاری، فقر، گرسنگی، عدم دسترسی به بهداشت، آموزش و پرورش و... سرچشمه می‌گیرند. واژه کامینیوتی مجموعه‌ای از افراد هستند که با یکدیگر دارای ارتباط چهره به چهره، مستقیم، عاطفی و دلسوزانه هستند که بالطبع چنین جمعی از تعداد محدودی از افراد تشکیل می‌شود. به نظر می‌رسد برای این مفهوم، امنیت جماعت‌ها و دستجات مناسب‌تر باشد. واژه سوسایتال سکوریتی که این واژه نیز در فارسی، امنیت

همچنین از منظر سازمان‌های دخیل در این عرصه امنیت عمومی را می‌توان به معنای مبارزه و مقابله با مظالم جرم و جنایت و پیشگیری از وقوع آنها تعریف کرد.

اخلاق و امنیت اجتماعی

در سطح و اولویت اول امنیت اجتماعی، می‌توان از امنیت وجودی و هستی‌شناسانه گروه‌ها، جماعت‌ها، اقلیت‌ها و ... سخن گفت. به عبارت دیگر گروه‌ها، اعضا و رهبران آنها از یک سو و مراکز و تاسیسات آنها از سوی دیگر، نیازمند نوعی امنیت هستند. این نوع از امنیت هنگامی وجود خواهد داشت که وجود گروه‌ها و جماعت‌ها با تهدیدات جدی چالش‌انگیز در حوزه هستی‌شناسی روبه‌رو نگردد. به عبارت دیگر، نباید این تهدیدات در آن سطح از فعالیت باشند که گروه‌ها و جماعت‌ها در یک برهه زمانی معین، وجود خود را با مخاطره روبه‌رو ببینند (15). یکی از عوامل اساسی که می‌تواند امنیت هستی‌شناسانه گروه‌ها و جوامع را تأمین نماید این است که دولت و افراد جامعه پایبند به اصول اخلاقی باشند. بدون رشد اخلاقی هرگز مردمی که در یک اجتماع زندگی می‌کنند نمی‌توانند وجود یکدیگر را تحمل کنند و نقاط برخورد روحيات گوناگون و اختلاف‌نظرها را به طرز شایسته‌ای حل کنند (17). در اخلاق شهروندی به قرائت‌های گوناگون و مختلف فرهنگ‌های اجتماعی و فرهنگی توجه می‌شود که این امر خود به نوعی به تکثر فرهنگی در جامعه شهری کمک می‌کند (18). تمام افراد در نظام شهروندی دارای حقوق و احترام، همچنین دارای مسئولیت متقابل نسبت به یکدیگر هستند که رعایت آن یک التزام و عامل حفظ منزلت آنان است (19). پس گفته می‌شود که هویت شهروندی از این منظر شامل این عناصر هستند: چندفرهنگ‌گرایی، تحمل و مدارا با خرده فرهنگ‌ها، پذیرش سبک‌های مختلف زندگی، اعتقاد به اصول مدرن در اداره جامعه از جمله دموکراسی و احترام به حقوق اقلیت‌ها (20). این امر یعنی اخلاق شهروندی زمینه تفاهم انسانی را فراهم می‌کند. تفاهم انسانی، گذشتن بر فراز خودمیان‌بینی در مسیر وابستگی عاطفی تعمیم‌یافته¹¹ و تعهد تعمیم‌یافته گشوده و عام¹² است (21).

اجتماعی ترجمه گردیده است در واقع مفهوم اصلی را دارد به همین دلیل برای این واژه می‌توان از عنوان امنیت اجتماعی یا امنیت جامعگی و یا امنیت اجتماعی شده نام برد (13). بر این اساس امنیت جماعت‌ها و دسته‌جات به عنوان بخشی از مفهوم امنیت اجتماعی در نظر گرفته می‌شود.

امنیت اجتماعی شامل تمهیداتی جهت حفظ زندگی اعضای یک جامعه (شانس زندگی) و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان (شیوه زندگی) است، بنابراین امنیت اجتماعی ناظر بر توانایی پاسداشت یا دفع تهدید از عنصری است که افراد یک جامعه را به همدیگر مرتبط می‌سازد. به عنوان نمونه اگر زنجیره اتصال اقلیتی، قومیت آنهاست، امنیت اجتماعی آنان عبارت است از رفع دغدغه‌ها و نگرانی‌هایی که به ویژگی خاص آنها مربوط است. بر این اساس می‌توان گفت؛ مفهوم امنیت اجتماعی در وهله اول به معنای احساس آرامش و اطمینان خاطر و فقدان دلهره، تشویش، اضطراب و ترس می‌باشد (14). این تعبیر به نوعی به معنای امنیت هستی‌شناسانه گروه‌ها و جوامع است. در وهله دوم مفهوم امنیت اجتماعی شامل قابلیت حفظ و پاسداشت جوامع و گروه‌ها از الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف خود می‌شود که در این نوع، کارکرد خود جوامع و گروه‌ها و تعهد خود اعضا در آن بسیار نقش دارد (15).

امنیت عمومی

امنیت عمومی¹⁰ به وضعیت جرم و جنایت در عرصه عمومی اجتماع اطلاق می‌شود مواردی همچون وضعیت سرقت، قتل، کلاهبرداری و...؛ اگر چه این جرایم در سطح فردی رخ می‌دهند اما در مواقعی به این دلیل که گستردگی یک جرم از یک فرد فراتر رفته و یا باعث جریحه‌دار شدن افراد جامعه در مقیاس گسترده می‌شود، در سطح امنیت عمومی مورد توجه قرار می‌گیرد. همچنین احساس امنیت که به معنای احساس آرامش و اطمینان خاطر و فقدان دلهره، تشویش، اضطراب و ترس از وضعیت جرم و جنایت در جامعه است در سطح امنیت عمومی مطرح می‌شود. امنیت عمومی وظیفه حکومت در حفاظت از شهروندان، سازمان‌ها و نهادها بر ضد تهدیداتی است که در خصوص امنیت مالی و جانیشان به وقوع می‌پیوندد (16).

احساس مسئولیت داشته و انجام آن را نه بر اساس الزام شغلی و قانونی بلکه بر اساس تکلیف شهروندی و به صورت داوطلبانه انجام می‌دهد.

اخلاق و امنیت عمومی

امنیت عمومی همان طور که گفته شد، مفهومی از امنیت بوده که به معنای جرم و جنایت، سرقت، دزدی و... در جامعه است. این مفهوم از امنیت با ارتکاب عمل مجرمانه پیوند دارد؛ بر این اساس در بسیاری از تحقیقات که برای پیشگیری از وقوع جرم انجام شده است به انگیزه‌ها و دلایل شکل‌گیری نیت مجرمانه توجه شده است. در این بین در طول 25 سال گذشته، مطالعه احساس شرم¹⁴ به عنوان یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر نیت مجرمانه، رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است. در نتیجه این مطالعات، می‌توان گفت شرم وحیا¹⁵ به عنوان یک مفهوم اخلاقی و احساس گناه¹⁶ به عنوان یک مفهوم مذهبی-اخلاقی در قالب رفتارهای فضیلت‌گرایانه اخلاقی در کاهش جرم و جنایت و به نوعی ارتقاء سطح امنیت عمومی نقش دارد. درونی کردن هنجارهای اخلاقی ممکن است هم به احساس اخلاقی شرم و هم به احساس اخلاقی گناه منتهی شود و هر دو احساس اخلاقی طبق فرض، افراد را از انجام بزهکاری باز می‌دارد، بدین شکل که هر گاه عاملان، هنجارهای درونی شده خود را نقض می‌کنند، متحمل خطر احساس گناه یا احساس شرم می‌شوند(27).

توجیه اخلاقی عمل خلاف توسط مجرمان عنصر چهارم در تصمیم‌گیری منطقی آنها در ارتکاب به جرم است. به عبارت دیگر مجرم برای این که احساس شرم و گناه نکند، با توجیه اخلاقی و منطقی عمل خلاف، به دنبال راضی نمودن وجدان خود می‌باشد. در این جا باید بین تصمیم گرفتن فرد برای بزهکاری با تصمیم‌گیری حادثه‌ای که فرد بر اساس موقعیت و شرایط آنی به جرم مبادرت می‌ورزد، تفاوت قائل شد.

تصمیم‌گیری نوع اول، یک فرایند چند مرحله‌ای است؛ یکی از مراحل مهم آن، پس از تحریک شدن و تصمیم گرفتن به ارتکاب عمل مجرمانه و فراگیری روش اجرا و تهیه ابزار، توجیه نمودن اخلاقی و منطقی عمل مجرمانه است؛ با این کار مجرم،

در سطح و اولویت دوم امنیت اجتماعی، رفتار مشارکت‌گرایانه افراد اجتماع مدنظر است. برخی از اندیشه‌گران، امنیت را اساس فرایندی درون‌زاد معرفی می‌نمایند که نقش جامعه و احساس تعهد اعضا جامعه از اهمیت بسیار زیادی در آن برخوردار است (22). به عبارتی دیگر، گفته می‌شود که: افراد جامعه نمی‌توانند به آنچه هویت آنها را تهدید می‌کند، احساس مسئولیت نداشته و تأمین آنرا تنها به دولت واگذار کنند(23). بر این اساس، تعهد خود افراد گروه‌ها و جوامع، در حفظ و حراست از هویت و سنت‌های خود نقش دارند. به عبارت دیگر، جامعه دلالت دارد بر مجموعه افرادی که به جهت داشتن صفات مشترک دارای خصوصیات و خلقیات مشابه شده‌اند. افراد یک جامعه از الگوهای رفتاری یکسانی بهره می‌جویند که به طور ضمنی ریشه در صفات مشترکی دارند که میان آنها وجود دارد. بدین ترتیب صفات مشترک مایه پیوند افراد جامعه به یکدیگر شده و تشابه و همسانی میان آنها به وجود می‌آورد(24). بر این اساس کژرفتاری‌ها و انحرافات اعضای گروه، و نیز حتی عدم تعهد اعضا و کناره‌گیری از نقش فعال به منظور حفظ رسوم، آداب و پاسداشت از هویت می‌تواند به عنوان عناصر زمینه‌ساز ناامنی اجتماعی در نظر گرفته شوند. نقش حکومت در تحقق امنیت اجتماعی تا حدودی می‌تواند با تدوین و اجرای چارچوب‌های قانونی به منظور تحقق کارکردهای قانونی گروه‌ها و جماعت‌های خاص، امکان فعالیت آنها را فراهم کند(15). بر این اساس، می‌توان گفت در تحقق امنیت اجتماعی بیش از حکومت، تعهد و مسئولیت‌گرایی خود اعضای گروه‌ها و جوامع نقش دارند. در این خصوص، بعد رفتار مشارکت‌گرایانه اخلاق که در مفهوم اخلاق شهروندی وجود دارد می‌تواند نقش تأثیرگذاری در تحقق امنیت اجتماعی داشته باشد. مشارکت درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را برمی‌انگیزد تا برای دستیابی به هدف‌های گروهی، یکدیگر را یاری کنند و در مسئولیت کار شریک شوند. انگاره مشارکت، مبنایی است برای تبدیل فرد به شهروند(25). همچنین می‌تواند ملاکی برای شهروند خوب بودن باشد(26). بنابراین، ویژگی اساسی معرف شهروندی، وجود اخلاق مشارکت¹³ است، به طوری که فرد در پی توانمندسازی سایر افراد و اجتماعات است، و نسبت به این کار

آسیب‌شناسی امنیت اجتماعی و عمومی از منظر اخلاق

با مدنظر قرار دادن مطالب قسمت‌های قبل، می‌توان آسیب‌شناسی‌ای از امنیت اجتماعی و عمومی از منظر اخلاق ارائه کرد.

آسیب امنیت عمومی از منظر اخلاق زمانی حادث می‌شود که مجرم (بزهکار) با توجیه اخلاقی و منطقی عمل خلاف، وجدان خود را به منظور دوری از احساس شرم راضی نماید. همانطور که گفته شد در تحقق حس شرم، خود فرد است که با آگاهی از چنین وضعیتی به داوری در رابطه با خویش پرداخته، به طرد یا قبول رفتار خویش اقدام می‌کند. پس اگر کسی، با استدلال و منطق خود را راضی به عمل خلاف کرده و در نهایت احساس شرم نداشته باشد، با مهیا بودن سایر شرایط، مرتکب جرم و جنایت می‌شود. بنابراین اگر در یک جامعه تعداد بسیار زیادی از بزهکاران مرتکب جرم و جنایتی شوند و در این خصوص احساس شرم نکرده و به نوعی وجدان خود را راضی نگه دارند، از منظر اخلاقی، وضعیت امنیت عمومی جامعه دچار آسیب شده است.

در خصوص امنیت اجتماعی، از منظر اخلاق، آسیب این قسم از امنیت در صورتی به وقوع می‌پیوندد که رفتار فضیلت‌گونه در بین اعضای جامعه (شهروندان) وجود نداشته باشد به نحوی که بی‌اخلاقی در رفتارهای ضد اخلاقی چون عدم تحمل و مدارا با خرده فرهنگها، عدم پذیرش سبک‌های مختلف زندگی و یا حتی عدم احترام به حقوق اقلیت‌ها خود را نشان می‌دهد. آسیب دیگر امنیت اجتماعی از منظر اخلاق به نبود بعد رفتار مشارکت‌گرایانه شهروندان بر می‌گردد به این معنی که شهروندان جامعه احساس تعهد و مسئولیت به آنچه هویت آنها را تهدید می‌کند، نداشته و در بهترین حالت آن را تنها به دولت واگذار کنند، بر این اساس، عدم تعهد اعضا و کناره‌گیری از نقش فعال به منظور حفظ رسوم، آداب و پاسداشت از هویت نیز می‌تواند به عنوان آسیب امنیت اجتماعی از منظر اخلاق تلقی شود.

وجدان خود را به‌منظور دوری از احساس شرم راضی می‌نماید (28).

حس شرم، احساس اخلاقی است که در تعامل فرد و جامعه بروز می‌کند و فرد به عنوان موجودی اجتماعی با آن مواجه می‌شود؛ تحقق این حس، محصول سنجش و ارزیابی رفتار خویش با مجموعه ارزش‌ها و هنجارهایی است که فرد را احاطه کرده‌اند. چنین نظام اخلاقی متشکل از مجموعه ارزش‌های خوب و بد است که فرد به آنها ایمان دارد. بنابراین شخص زمانی شرمسار می‌گردد که در یک ارزیابی درونی بر مبنای شاخص‌های اخلاقی، رفتار خود را مورد تأیید تلقی نمی‌کند.

در این ارزیابی خود شخص نقش اصلی را ایفاء می‌کند. البته بدیهی است که شخص، بخش اعظمی از معیارهای مقبول خود را از جامعه و نظام اخلاقی آن وام می‌گیرد. اما در تحقق حس شرم، این جامعه نیست که به واسطه طرد یا دفع یک رفتار، نقش اصلی را ایفاء می‌کند، بلکه خود فرد است که با وقوف به چنین وضعیتی به داوری در رابطه با خویش پرداخته، به طرد یا قبول رفتار خویش اقدام می‌کند (29).

بر این اساس می‌توان گفت زمانی فرد می‌تواند با استدلال و منطق خود را راضی به عمل خلاف کرده و در نهایت احساس شرم نداشته باشد، که نسبت به آن موضوع جهالت داشته باشند. در این خصوص صدرالمتاهلین، به عنوان یکی از فیلسوفان مسلمان در این خصوص اشاره کرده که ممکن نیست کسی حقیقتاً حکمت و معرفت به نادرستی امری داشته باشد، اما با این حال مغلوب شهوات خود شده و آن عمل را انجام دهد. مهم‌ترین عامل بی‌اخلاقی‌ها در اندیشه صدرالمتاهلین جهالت و غفلت است و این امر ناشی از تسلط دستگاه جهالت بر دستگاه عقل است.

غلبه دستگاه جهل هم بدین جهت است که انسان‌ها در صورت اولیه و برداشت‌های اولیه خود از امور، سنجش دقیق عقلانی انجام نمی‌دهند؛ لذا شوق شهوانی بر شوق عقلانی پیشی گرفته و موجب ظهور عمل در سطح غیرعقلانی و غیراخلاقی می‌شود (30).

نتیجه گیری

همان طور که گفته شد امنیت اجتماعی با جنبه‌های از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت گروهی او را شکل می‌دهد. بنابراین امنیت اجتماعی ناظر بر توانایی پاسداشت یا دفع تهدید از عنصری است که افراد یک جامعه را به همدیگر مرتبط می‌سازد. به عنوان نمونه اگر زنجیره اتصال اقلیتی، قومیت آنهاست، امنیت اجتماعی آنان عبارت است از رفع دغدغه‌ها و نگرانی‌هایی که به ویژگی خاص آنها مربوط است. بر این اساس می‌توان گفت؛ مفهوم امنیت اجتماعی در وهله اول به معنای احساس آرامش و اطمینان خاطر و فقدان دلهره، تشویش، اضطراب و ترس می‌باشد که به نوعی به معنای امنیت هستی‌شناسانه گروه‌ها و جوامع است و در وهله دوم شامل قابلیت حفظ و پاسداشت جوامع و گروه‌ها از الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف خود می‌شود که در این نوع، کارکرد خود جوامع و گروه‌ها و تعهد خود اعضا در آن بسیار نقش دارد. امنیت عمومی که در سطوح امنیت مابین امنیت فردی و امنیت حکومت قرار گرفته است ناظر بر وضعیت امنیت جامعه از منظر سرعت، دزدی، جرم و جنایت است و به معنای مبارزه و مقابله با مظاهر جرم و جنایت همچون سرقت، قتل، کلاهبرداری و... و پیشگیری از

وقوع آنهاست.. همچنین احساس امنیت که به معنای احساس آرامش و اطمینان خاطر و فقدان دلهره، تشویش، اضطراب و ترس از وضعیت جرم و جنایت در جامعه است در سطح امنیت عمومی مطرح می‌شود.

از نظر مفهومی رفتار فضیلت‌آمیز اخلاقی امروزه مبتنی بر رعایت حقوق طرف ارتباط است؛ بر این بنیاد رفتارهایی که موجب تضییع حقوق طرف ارتباط شوند غیر اخلاقی‌اند. فرد اخلاقی در تعقیب منافع خود، آسیبی به جامعه وارد نمی‌سازد و خط قرمز منفعت‌طلبی‌ها و خودخواهی‌هایش خسران سایر افراد و جامعه است. علاوه بر مؤلفه فضیلت بودن مفهوم اخلاق، مؤلفه دیگری که خیلی اهمیت دارد مشارکت اجتماعی است که کنش اجتماعی داوطلبانه معطوف به منافع متقابل یا خیر جمعی را شامل می‌شود. این مفهوم بعدی جدید از اخلاق شهروندی نیز محسوب می‌شود.

در خصوص ارتباط مفهومی اخلاق و امنیت عمومی همانطور که در جدول شماره (1) نیز آورده شده است، می‌توان گفت شرم و حیا به عنوان یک مفهوم اخلاقی و احساس گناه به عنوان یک مفهوم مذهبی-اخلاقی در قالب رفتارهای فضیلت‌گرایانه اخلاقی در کاهش جرم و جنایت و به نوعی ارتقاء سطح امنیت عمومی

جدول 1: احصاء مفهومی مؤلفه‌های تأثیرگذار اخلاق در تأمین امنیت اجتماعی و عمومی

مؤلفه اخلاقی تأثیرگذار	اقسام امنیت جامعه
احساس شرم و احساس گناه داشتن از ارتکاب به جرم و جنایت؛ به طوری که فرد از ارتکاب به عملی که این احساس را در او به وجود آورد خودداری می‌کند.	مقابله و پیشگیری از جرم و جنایت. مواردی همچون سرقت، قتل، کلاهبرداری و ...
1- تحمل و مدارا با خرده‌فرهنگ‌ها، پذیرش سبک‌های مختلف زندگی، احترام به حقوق اقلیت‌ها و ... که هم باید از جانب حکومت و نیز کلیت افراد اجتماع رعایت شود	امنیت هستی‌شناسانه و نیز کارکردگرایانه گروه‌ها و جوامع در حفظ و حراست از هویت، فرهنگ و ...
2- احساس مسئولیت و تعهد افراد برای ارتقای کارکردی گروه‌ها و اجتماعات خود که به صورت مشارکت داوطلبانه فعلیت می‌یابد	1- بعد رفتار فضیلت‌گونه اخلاق شهروندی (برای تحقق امنیت هستی‌شناسانه) 2- بعد رفتار مشارکت‌گرایانه اخلاق شهروندی (برای تحقق امنیت کارکردگرایانه)

منابع

1. Sadaat Banitaba H. (2011). Ethic concept and ethical action norm in different schools. *Ethic Research Bulletin (the bulletin of Strategic Research Center)*; 1: 9-47. (In Persian).
2. Gholaminiya A. (2010). The affect of man's self knowledge on citizenship ethics. *Religion Anthropology*; (21, 22): 161-171. (In Persian).
3. Chitsaz MJ. (2010). An introduction into Iranian social ethic: the significance of social ethic study. *Research Bulletin (the bulletin of Strategic Research Center)*; 48:149-165. (In Persian).
4. Amini S. (2011). The study of effective factors on non-friendly action among Tehran citizens. *Ethic Research Bulletin (the bulletin of Strategic Research Center)*; 1:49-75. (In Persian).
5. Gharamaleki AF. (2004). professional ethic. Tehran: Majnoon Publication. (In Persian).
6. Abolhasani Niaraki F, Ahmad Shojaee A. (2011). Traditional and modern conceptualization of morality. *Ethic Research*; 10: 33-49. (In Persian).
7. Hasani Ulyai M, Gorgian MM. (2012). Islam ethic and social discipline. *Tolue Noor (Quarterly of Islamic Sects and Schools)*; 37: 57-74. (In Persian).
8. Fadawi J, Sabeti. (2012). Methods and approaches for citizens social participation attraction towards formation of municipality social organ. *Scientific Conference Articles of Municipality as Social Organ*; 1: 191-211. (In Persian).
9. Sadigh Oriee GR. (2012). Citizenship place in municipality management. *Scientific Conference Articles of Municipality as Social Organ*; 1: 113-144. (In Persian).
10. Baratlou F. (2013). Societal security place in state cultural strategic management thinking. *Scientific Conference Articles of Municipality as Social Organ*; 1: 697-721. (In Persian).
11. Havangy H. (2006). Religious education and societal security. Tehran: Scientific Conference Articles of Societal Security.
12. Ahmadi M. (2012). Pathology of ethical and social problems in Iran society. *Social Ethic Research Bulletin*; 129-165. (In Persian).
13. Kolahchiyan M. (2006). Mechanisms for societal security realization. Tehran: Scientific Conference Articles of Societal Security. (In Persian).

نقش دارد. در خصوص ارتباط مفهومی اخلاق و امنیت اجتماعی منطبق با جدول شماره (1) در تأمین این نوع از امنیت، هم رفتار فضیلت‌گونه و هم رفتار مشارکت‌گرایانه اخلاق نقش دارد. امروزه در تحقیقات و مطالعات مفهوم اخلاق شهروندی برای این منظور به کار برده می‌شود.

ملاحظه‌های اخلاقی

در مقاله حاضر، با معرفی منابع مورد استفاده، اصل اخلاقی امانت‌داری علمی رعایت و حق معنوی مؤلفین آثار محترم شمرده شده است.

واژه‌نامه

1. Social Ethics	اخلاق اجتماعی
2. Virtuous Behavior	رفتار فضیلت‌گونه
3. Truthfulness	راستگویی
4. Righteousness	درستکاری
5. Participative Behavior	رفتار مشارکت‌گرایانه
6. Citizenship Ethic	اخلاق شهروندی
7. Societal Security	امنیت اجتماعی
8. Community Security	امنیت اجتماعی (امنیت جماعت‌ها و دسته‌جات)
9. Social Security	امنیت اجتماعی (تأمین اجتماعی)
10. Public Security	امنیت عمومی
11. Generalized Affective Interdependence	وابستگی عاطفی تعمیم‌یافته
12. Generalized Commitment	تعهد عام
13. Participation Ethics	اخلاق مشارکت
14. Shame	شرم
15. Modesty	حیا
16. Guilty Feeling	احساس گناه

24. Kolahchiyan M. (2006). Mechanisms for societal security realization. Tehran: Scientific Conference Articles of Societal Security. (In Persian).
25. Khoban L. (2013). The study of the place of ordering goodness and forbidding badness in urban good ruling by emphasizing citizen participation. Tehran: Scientific Conference Articles of Urban Good Ruling. (In Persian).
26. Abram S. (2011). Cultural and planning. Translated by: Khani M. (2014). Tehran: Teesa. p.295. (In Persian).
27. Aliverdinia A, Hassani MA.(2014). The effect of moral sentiments in preventing crime. Karagah; 24: 9-30. (In Persian).
28. Karimi Khozani A. (2010). Police strategy for sustainable security development. Police Human Development Bimonthly; 27: 107-123. (In Persian).
29. Gholami H. (2010). Shame and prevention of recidivism. Crime Prevention Studies Quarterly; 10: 55-85. (In Persian).
30. Dehqan Simkani R. (2013). Molla-Sadra on making ethical barriers. Ethic Research (Pazhuhesh Name – e Akhlaq); 18: 125-143. (In Persian).
14. Salehi Amiri R, Kavooosi E. (2009). Culture and management of cultural organizations. Tehran: Strategic Research Center (CSR). (In Persian).
15. Kalhor R. (2010). An introduction to police security. Tehran: IRI. Police Study & Research Organization. (In Persian).
16. Gharayagh Zandi D. (2010). Apprising police functional evolutions in the lens of micro security theories. Strategic Studies Quarterly; 44: 7-27. (In Persian).
17. Ghahremani N. (2010). Ethic role in social integrity. Morabbian (Islamic Research Center Quarterly); 31:74-94. (In Persian).
18. Rezaee A, Mohamadi N. (2012). Identity, cultural citizenship and the role of municipalities. Scientific Conference Articles of Municipality as Social Organ; 4: 61-84. (In Persian).
19. Enayati T, Arasteh HR, Zamani F, Payani YN. (2012). The relationship between citizenship rights with social behavior in university students. Ethics in Science & Technology; 7(2): 25- 34. (In Persian).
20. Baratlou F. (2013b). Securing culture: macro strategies in cultural management. Sociological Cultural Studies; 3(2): 1-25. (In Persian).
21. Zakavati Ghargozlou A. (2008). The thought of human amity and understanding. Ethics in Science & Technology; 3(1,2): 15-22. (In Persian).
22. Eftekhari A. (2006) Security societal structure: IRI case study. Tehran: Scientific Conference Articles of Societal Security. (In Persian).
23. Salehi Amiri R, Afshar Naderi A. (2014). Social security. Tehran: Strategic Research Center (CSR). (In Persian).